DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICO - CHIRURGICA

RECESSUM OSSIUM NASI

EXHIBENS

QUAM

SUB AUSPICIIS DIVINI NUMINIS

EX DECRETO

GRATIOSÆ FACULTATIS MEDICÆ

PRO LICENTIA

GRADUM, HONORES AC PRIVILEGIA DOCTORALIA

RITE CONSEQUENDI

DIE XXVI. MENS. AUG. MDCCLXVII.

H. L. Q. C.

SOLENNI ERUDITORUM EXAMINI SUBJICIET

JOHANNES JACOBUS WASER

Helveto - Tigurinus.

ARGENTORATI

Ex Officina JOH. HENRICI HEITZII Universitatis Typographi.

VIRO

PRÆNOBILISSIMO ATQUE EXPERIENTISSIMO

DOMINO

JOHANNI HENRICO FEHR

MED. ET CHIRURG. DOCTORI PRÆCLARISSIMO
VENERABILI MEDICORUM PATRIÆ TIGURINÆ SENI
PATRONO AD CINERES USQUE SINCERE PROSEQUENDO

VIRO

AMPLISSIMO ATQUE EXPERTISSIMO

DOMINO

JOHANNI CONRADO MEYER

IN SUPREMO REIPUBLICÆ TIGURINÆ SENATU
DUCENTUMVIRO
PRIMARIOQUE OPERATORI DEXTERRIMO
AVUNCULO ET PRÆCEPTORI AD URNAS COLENDO

VIRO

PLURIMUM REVERENDO DOCTISSIMOQUE

DOMINO

JOHANNI JACOBO WASER

IN CLASSE ECCLESIASTICA SUPERIORIS
TURGOVIÆ CAMERARIO

EGNACENSIUM PASTORI

PARENTI OPTIMO

DISSERTATIONEM HANC INAUGURALEM

ÆTERNI GRATISSIMÆ MENTIS

MONUMENTI LOCO

SACRAM ESSE VULT

TANTORUM NOMINUM

OBSERVANTISSIMUS

AUCTOR.

PROOEMIUM.

Poſtquam per longum temporis ſpatium ſub ductu Clariſſ. Dn. MEYER, Avunculi mei maximopere colendi, ac patriæ urbis Chirurgi primarii, Chirurgiæ operam navaveram, perque aliquot annos illam inter Helveticas Belgarum copias exercueram, non ſolum in alma Argentoratenſium Univerſitate, ſed & in aliis in quibus commorari contigit, celeberrimorum Virorum præcepta circa Artem, cui me dicaveram hauſi; Chirurgiam autem tanquam Medicæ doctrinæ partem, a nemine rite addiſci poſſe, quin hujus principiis probe imbutus ſit, cum perſuaſiſſimum mihi fuerit, reliquarum ſimul Saluberrimæ Artis partium ſolidam ut acquirerem cognitionem ſollicite allaboravi; tandem academicæ vitæ finem impoſiturus doctoralia ſtatui ſubire Examina, cumque Specimen Inaugurale ex Univerſitatis legibus conſcri-

bere fuerim juſſus, id ipſum ex Chirurgiæ doctrina depromere, cujus in me, ob ſtudii conſuetudinem, aliqua prædilectio eſt, conſtitui. Cum autem ad ſcribendum animum adverterem, non parum dubius hæſi in ſeligendo themate, cum ex una parte urgens in patriam reditus temporis rationem habere ſuaſerit, ex altera autem, perfunctorie aliquid conſcribere mihi diſplicuerit. Primum quidem ſtatueram de variis Epiphoræ ſpeciebus mea in publicum proferre cogitata; hanc autem tractationem, quód pro dignitate per temporis anguſtiam perficere eam non liceret, animo perpendens, ſeponere iterum coactus ſum. Tandem, poſtquam diu fluctuaverat animus, memini me ab Experientiſſimo Dn. LOBSTEIN, *Med. D. ac Theatri anatomici Prodemonſtratore celeberrimo, Patrono ac Præceptore meo ſummopere colendo*, cum Ejus præceptis fruerer, Morbi articulationis ſatis ſingularis hiſtoriam accepiſſe, quem *Oſſium Naſi Receſſum* appellare placuit. Adii Virum Experientiſſimum, utque caſus expoſitionem mihi concederet, decenter petii; Ille pro humanitate ſua inſigni petito annuit, ſequentemque hiſtoriam perpendendam mihi dedit.

HISTORIA MORBI.

JACOBUS HELCK, *Legionis Equitum regio-germanicæ* (Royal-Allemand *dictæ*) *Miles, cum forte cum commilitone rixaretur, pugno in faciem adacto, vehementer ſuper*

nasi dorsum ab illo percussus est. Statim quidem dolorem satis levem se sensisse, nec ullam sanguinis guttulam e naribus fluxisse, retulit; postero autem die in immensum tumefactum nasum, vicinasque ejus partes cæruleoque fuisse suffusas colore, qualis in leviter vexatis esse solet. Hæc cum sine incommodis relictis rursus disparuerent, nihil præter leve tuberculum in illa parte remansit. Ita per quadriennium nævum tulit, usquedum, cum hic Argentorati versaretur legio, ad insignem radix nasi elevata sit molèm; tandem exortus est in utroque interno oculorum cantho tumor tactu mollis, fluctuantem intus sistens materiam, ita ut alter alteri facta pressione responderet, ac satis facile per nasi radicem, in oppositum canthum contentus liquor adigeretur. Homo, qui integra cæterum fruebatur valetudine, immanibus, quotiescunque tempestatum variationes minaretur cœlum, cruciabatur doloribus, cumque cæterum facie formosus esset, ut molestiis hisce liberaretur, speciemque pristinam recuperaret, statuit malo suo medicinam quærere. Adiit itaque dexterrimum Dn. SCHÆFFER, *legionis primarium Chirurgum, a quo ut opem sibi ferret valdopere petiit. Hic, ut de re sua certior fieret, in consilium duxit Experientissimum Dn. D.* LOBSTEIN, *quidque de eo casu sentiret, ex eo quæsivit. Inspecto manibusque contrectato tumore, satis manifeste ossium nasi extrema in eo loco tactui sese offerebant, quo ista cum frontali committuntur, ita ut facile agnosci potuerit, eorum radices a frontali maxillaribusque ossibus esse remotas, quam tamen rem, si ossium horum commissuras ex Anatome repetere quis voluerit, fere impossibilem judicabit; suasit itaque Medicus Chirurgo, ut tumorem sinistro in cantho, ubi quippe magis elevabatur, palpebras premebat, lachrymalisque materiæ per puncta lachrymalia resorptionem impediebat, sectione divideret. Itaque præmissis e consuetudine evacuationibus, lanceola per longitudinem apertus est tumor, ex qua incisione, licet ita magna*

non fuerit, aquæ luteo colore tinctæ aliquot unciæ effluxerunt; ſpecillo cum exploraretur vulnus, ſuſpicionis apparuit veritas, naſi enim oſſa vere a vicinis, cum quibus connecti ſolent, diviſa, elevataque reperta ſunt. Vulnus ad leges artis injecto linteo carpto, impoſito pulvillo, atque Emplaſtro fuſco deligatum eſt. Peractis his, ſtupendis capitis doloribus, febre, ſiti vexatus eſt æger, facies in immenſum in eo latere, quo facta erat inciſio, tumere, & palpebræ inflammari cœperunt, quibus ſymptomatibus Venæſectiones repetitæ, Enemata, Pulveres temperantes, Cataplaſmata emollientia atque anodyna, Injectiones ex Rad. Peuced. Ariſtoloch. longæ, levi Hordei decocto, Mellis roſati parum adjecto, paratæ opponebantur; his remediis ita ceſſit morbus, ut palpebræ genarumque tumor tamen hactenus ſupereſſent. Accidit tunc ut vulnus, cum inciſio tumoris amplitudini par non fuiſſet, ſupercreſcente carne pene clauderetur, quod ut ampliaret Chirurgus, iteratam ſectionem inſtituit; & ut apertum illud ſervaret, Spongiam præparatam iſti immiſit atque Emplaſtrum de mucilaginibus ſuperimpoſuit. Accidit autem, ut cum forte ſpecillo exploraret vulnus, ad digiti fere longitudinem illud in interiora illaberetur, quo educto, ſupra dictæ materiæ paulo tamen ſpiſſioris magna effluxit copia. Hac rerum facie febre nulla laborabat æger, niſi cum diætæ vitio accenderetur; vix autem ferre potuit Spongiam præparatam, ac magnopere querebatur, dolore eximio inde ſeſe affici, quare vulneri immiſſæ fuerunt cannulæ plumbeæ, quibus ut in vulnere ſupercreſcens caro exederetur, Alumen uſtum ſuperſternebatur, cannula in vulnere Emplaſtris agglutinativis firmabatur, relicta apertura, qua efflueret materies, quæ ab oculo, impoſito figurato emplaſtro avertebatur. Continuata eſt abhinc ita curatio, ut ſupradictæ Radices in Vino decoquerentur, vulnerique injiceretur decoctum; quo facto minui iſtius materiæ copia, dolores pacari, tumor ſedari, inque melius ſe vertere morbus cœperunt. Indocilis

autem

autem ingenii homo, & ad diætæ observantiam ægre persuadendus in causa fuit, ut aliquoties novis supervenientibus inflammationibus impediretur morbi cura, ac denuo materiæ supradictæ fluxus excitaretur, quæ tamen symptomata iisdem remediis iterum cohibuit Chirurgus. Tandem autem nova affulsit spes, fore ut debellaretur tandem pertinax malum, quare cannularum magnitudo indies aliquantulum minuebatur, ne ab intus claudendum vulnus a sanatione impediretur, quod quoque sedato materiæ fluxu ad cicatricem perductum est, quæ ut reliquam cutem æquaret, ab excrescente carne Lapide infernali liberabatur; tumor remittere se cœpit, atque difformitatem suam lætus evanescere vidit miles. Cum autem non ita facile elevata nasi radix in pristinum rediret locum, gradatis ista impositis spleniis, injectaque fascia circulari paulatim durante hac curandi methodo, ita ad pristinam redigebatur molem, ut ossa iterum in sedem suam reposita fuerint, atque difflato penitus tumore, non nisi cicatrix præteriti morbi vestigium superesset.

---

§. I.

Morborum genus, quo ossa distincta quidem, sed inter se adaptata ligamentisque juncta, a se invicem recedunt, ita ut aliqua lædatur functio, generali *luxationis* nomine comprehenderunt medicarum rerum Scriptores. Ponit illa affectio vim, illa, qua ossa inter se cohærent majorem, qua ex naturali sua sede in alienam trudantur, ligamentis quæ nunquam non ossium inter se connexiones comitantur, plane infirmatis, quo vel ossium ipsorum, vel vicinarum partium, vel utrorumque naturalis functio non potest non tolli aut alterari.

§. II.

Multas illud mali genus admittere species satis quisque perspiciet, si varios ossium positus figurasque, varias ossium commissuras, quas Anatomici in diversa genera digesserunt, inque his ligamenta, cartilagines, aliaque huc pertinentia momenta considerare velit. Supersedeo quidem his recensendis commissurarum divisionibus, quas accuratissime jam tradiderunt Illustris WINSLOVIUS *a*) atque Cel. PLATNERUS *b*); sed luxationum potius rimari differentias ad scopum meum propius pertinere duco. Varia autem luxata recipiunt discrimina; ac primo quidem non omnibus æque late extenditur istius vocabuli vis, ut a quibusdam pro omnibus qualiumcunque commissurarum recessibus sumatur, inter quos ex veteribus CELSUS *c*), ex recentioribus autem Cel. PLATNERUS *d*) atque Ill. GAUBIUS *e*), Cel. HEISTERUS *f*) cum pluribus aliis numerandi sunt; proprio tamen ac recepto loquendi modo, dislocationes articulorum mobilium tantum comprehendat, quo sensu P. ÆGINETA *g*), BOERHAVIUS *h*), Ill. VAN SWIETEN *i*), plurimique recentiorum illud acce-

a) *Exp. Anat.* Tom. I. §. 118-159. *de Synarthrosi in spec.* §. 140-145.

b) *Inst. Chir.* §. 1092. 1093. & 1094.

c) *de Re Medica* Lib. VIII. C. XI. bifariam distinguit luxationem, nam "modo, inquit, quæ juncta sunt inter se dehiscunt . . . . . „modo articuli suis sedibus excidunt."

d) *Institut. Chirurg.* §. 1090. dicit: "articuli, si sedibus suis excidunt, & ossa, quæ naturaliter juncta sunt, si inter se dehiscunt, „luxata vocantur."

e) *Institut Pathol.* §. 226. eandem fere, licet mutatis verbis, tradit definitionem. Ill. quoque VAN SWIETEN, quem tamen in sequentium refero numerum, luxationem ita definivit.

f) *Institut. Chir.* P. I. L. III. C. III. ossium nasi recessum nominatim proprio capite pertractat.

g) Lib. VI. C. III.

h) *Aphor.* §. 358.

i) ad *l. c.*

perunt. Differunt autem quoque ratione facilitatis, qua articulus præ altero citius e cavitate ſua egreditur, facilius enim in pueris ac adoleſcentibus, quam in robuſtioribus articuli excidunt; facilius quoque qui Arthrodia, quam qui Ginglymo cohærent. Quandoque etiam penitus ex ſua ſede prorumpunt, tumque *perfectam luxationem*, ἐξάρθρημα conſtituere dicuntur; quandoque non prorſus recedunt, ſed aliqua parte ſubſiſtunt, adeoque *imperfectam luxationem* ſ. *ſubluxationem*, παράθρημα efficiunt, quamvis & hujus ultimi vocabuli ſignificatum ad immobilium oſſium receſſus referant illorum nonnulli, qui cum recentioribus luxationem in articulis mobilibus tantum aſſumunt *k*). Modo in luxatione articuli ſola conſiſtit malum, nec alias in ſui conſortium trahit partes, quam luxationis ſpeciem *ſimplicem* appellant, modo oſſa cum vulnere, contuſis etiam vexatisque carnibus loco moventur, quod periculoſiſſimum genus inflammationis, gangrænæ, mortiſque quoque metum incutere ſolet, *complicatam* appellant luxationem. Vetuſtas quoque luxationum diſcrimen inter eas efficit, ut felicius curentur *recentes*, ægerrime, vel plane non *inveteratæ*. Peſſimi tandem ingenii luxationes in juniorum oſſibus evenire ſolent, quando eorum epiphyſes ſecedunt, medium inter fracturas atque luxationes genus conſtituentes.

§. III.

Ad Synarthroſin referunt Anatomici articulationis ſpeciem, qua naſus cum frontali oſſe committitur, in qua luxationem vel plane non, vel rariſſime fieri unanimi ore affirmant Authores. "Oſſa Synarthroſi juncta luxationi „non ſunt obnoxia, ſed ſi ſecedunt, fractura a ſe invicem „ſeparantur," ſecundum Cl. KNOLL *l*). Cel. HEISTER de

k) HEISTER *l. c.* L. I. C. I. §. 3.
l) *Diſſ. de Extrem. ſuper. lux.* Arg. 1738. §. IX. pag. 15.

narium ossibus in specie affirmat, "ea ita firmiter cum „frontis atque aliis ossibus cohærere, ut frangi citius quam „distrahi a se invicem queant." *m*) Elucescit ex his oppido rarum insolitumque esse casum, quem de milite nostro recensui, neque in multorum, præter Cel. HEISTERUM *n*), Cl. LUTHER *o*) ac Cl. LE CLERC *p*) scriptis ejus occurrere mentionem puto; huc enim pertinere casum, quem SCULTETUS *q*) recenset, non existimo. Quamvis autem possibilem esse horum ossium secessum historia nostra evincat, an tamen inter luxationes pertineat, nondum confecta est quæstio; etenim licet casus sit luxationibus analogus, ac juxta strictam vocabuli etymologiam ad illas omnino referri possit, sunt tamen graves, quæ nos induxerunt rationes, ut eum ab illis distingueremus; sunt enim in nostro casu multa a reliquis ossium dislocatorum symptomatibus ita distincta, ut morbum hunc articulationis plane singularem illa denominatione appellari non posse facile elucescat. Illud præcipue in nostro casu a vulgaribus luxationibus quam maxime alienum existimo, quod, cum non facile in tota reliqua ossium compage aliud hujus Synarthroseos exemplum repereris, quod commissuræ latitudine, dentium quæ incisionibus respondent fortitudine, ac consequenter suturæ firmitate huic par esset, non potuerint ex ista evelli narium ossa, quin dentium complures vi percutiente effracti causam expellentem, quasi adjuverint ac permiserint, ut eo facilius ossa elevarentur. Cum itaque casus noster recepto inter recentiores loquendi usu ad luxationes proprie dictas referri non possit,

m) *l. c.* *n*) *l. c.*

o) *Dissert. de Luxat.* Erford. 1745. §. 15. pag. 19. dicit: "nasi ossa „suo exire posse loco," experimenta tamen nulla affert.

p) *Chir. compl.* Sect. *de Luxat.* C. I. Liege 1697.

q) *Armament. Chir.* Obs. XXII. de ossibus nasi fractis ac depressis loquitur; ita ut fragmenta in carnes intrusa fuisse videantur.

ossium nasi recessum potius eum appellari posse visum est; cui tamen ita cum luxationibus aliqua analogia intercedebat, ut causas efficientes & signorum quædam, cum istis communia, prognosin autem accuratiorem ab iis diversam sibique peculiarem habuerit.

§. IV.

Causas luxationum in vi cohærentiam articulorum exsuperante quærendam esse §. I. monui, quarum duplex dari genus, *externarum* nempe ac *internarum*, hasque sæpe simul conspirare, vix attinet, ut dicam; ad externas referuntur ictus, casus, luctationes, saltus, torturæ aliaque his similia, quibus, si violentiora fuerint, membra facile expelli posse quotidie tristis evincit experientia. Sed magna quoque internarum causarum caterva articulos ex sedibus suis extrudere solet, quas graphice describunt BOERHAVIUS atque Ill. VAN SWIETEN *r*), quarumque exempla satis magno numero collegerunt Observatores. Ab incunabulis, uti aliorum morborum, sic quoque hujus persæpe nutriunt fomitem mortales, quando cum male conformatis articulis, ligamentis laxis, labe aliqua hæreditaria rhachitica *s*) sive venerea nascuntur. Quandoque a fortiori contractione musculorum fieri optime monent, Ill. GAUBIUS *t*), PLATNERUS *u*) atque Cl. HIERONYMI *x*), "aliquando enim publico sese exposuerunt spectaculo histriones, qui omnes fere articulos corporis, sola musculorum vi luxare, atque iterum reponere noverant, & cereum quasi corpus in quasvis fere figuras flectere;" *y*)

r) *l. c.* §. 362.
s) vid. PLATNER §. 1104. atque Cl. OOSTERDYKSCHACHT *Instit. med. pract.* L. II. C. VI. §. 7. & 8.
t) *Instit. patholog.* §. 227. *u*) *l. c.*
x) *Diss. de Luxat. & sublux.* Jenæ 1746. §. 7. pag. 5.
y) VAN SWIETEN *l. c.*

nec mirum, cum femoris fractura a sola validiore musculorum contractione facta legatur *z*); ligamenta quoque si viribus ex quacunque causa destituantur, vel rumpantur, luxationes levissima ex causa fieri observarunt Chirurgi, facile quidem reponendas, sed facile iterum elapsuras, qualium exempla HEISTERUS *a*), SALZMANNUS *b*) atque Cl. KNOLL *c*) congesserunt. Sunt præterea, quæ ab intus articulos ex cavis suis mole sua exsuperante extrudunt, ita ut vel reponi nequidem amplius queant, quales sunt materiæ tophaceæ in articulis ad insignem sæpe molem excrescentes, exostoses, hisque similia. Interdum in articulos, "præcipue in profundiores, vel etiam quando„que in exiguos sinus, quibus ossa contra sita excipiuntur, „humor confluit, quo indies augescente, os pedetentim „e sede sua promovetur," uti eleganter dicit PLATNERUS *d*), isque vel ex morbosa sanguinis massa proficiscens, cum scilicet humores viscidiores, crassiores, tenaciores, in istas cavitates deponuntur, aut febrilis seu variolacea materies in articulos inclinatur, aut si ex suppuratione puris in articulo accumulatio fiat, ex qua causa sæpius luxationes factas, se suis erroribus didicisse fatetur Cel. PETIT *e*); vel sani ibidem confluunt humores, quorum scaturigines pro varia articulorum structura variæ esse solent, nam si lubricum illud linimentum *f*), quod articulorum cavitates irrigare solet, ea quantitate non resorbetur, qua ab arteriis affunditur, accumulabitur illud, ligamentum distendet ac debilitabit, unde facilis ossis ex articulo delapsus; quam luxationis causam ipse Medi-

z) *Journal de Med.* Tom. XI. mens. Octobr.
a) *l. c.* P. I. L. III. C. I. §. 14.
b) *Diss. de Luxat Fem. rar.* Arg. 1743.
c) *Diss. cit.* §. 12. not. *r.* *d*) *l. c.*
e) *Mem. de l'Acad. Roy. des Sc.* A. 1722. pag. 117.
f) Triplicem in articulos concurrere humorum docet Physiologia; nempe universale perspirans, oleosum, medullosum ac mucilaginem a glandulis secretam. vid. Cel. PLATNER *l. c.* §. 1099.

cinæ Parens HIPPOCRATES jam pulchre defcribit g), five quod evenire quoque crebrius folet, extrinfecus ita læditur articulus, ut vel inter ipfa conjuncta offa, vel in articuli cavo, colligatur materia heterogenea, quæ infirmando ligamenta & mole fua pedetentim aucta tandem os ex fede fua expellat, quod noftro in cafu accidiffe videmus: quomodo autem id factum fit inquirere poftulat materiæ ratio; equidem ita illud contigiffe exiftimo.

§. V.

Adactus in faciem pugnus in tota ad radicem nafi fitarum partium compage vehementem concuffionem excitavit, cujus tamen omnis vis in commiffuram offium nafalium cum offe frontali integumentaque ipfa tegentia impenfa eft. Strictior earum partium ftructura fecit, ut nulla vaforum ruptio contigerit, dolorque modicus læfioni fupervenerit; tumor quem poftridie fuperveniffe monuimus, cutis inter dura corpora, vim nempe externam atque offa, collifæ fymptoma fine dubio fuit, quod facile tulit rudioris temperamenti homo. Commiffura interim offium, effractis ejus infimis dentibus, e fede fua mota erat, fed inde non potuerunt non functiones vicinarum partium lædi, & dislocata offa neceffario membranæ pituitariæ, quæ totam narium cavitatem inveftit, hincque offibus fubjacet, injurias inferre debuerunt. Narium autem omnis cavitas perpetuo perfpirabili materia, quæ fenfiliffimos nudofque membranæ nervos ab externi aëris injuria defendat, madet, ex numerofiffimis arteriis, quas Natura huic membranæ fuperftravit, ita ut injecta tota pulcherrimo coccineo colore ludat, fcaturiens; nec minore copia revehentes venæ hic locorum adfunt, quæ fluidiffimam ejus materiæ partem perpetuo ex arteriis fudantem perpetuo

g) *de locis in homine* C. III. T. VII. p. 361. edit. CHARTER.

refugunt, ſanguiniſque circulo iterum tradunt, ob fabricæ teneritatem vel leviſſimis injuriis obnoxiæ; quid itaque mirum, illas potiſſimum a dislocatis oſſibus eliſas, atque ad illam quam naturaliter exercent functionem inhabiles redditas, lympham a fortioris ſtructuræ arteriis continuo emiſſam, in ſuperiori membranæ parte reliquiſſe, quæ ſenſim ſenſimque aucta ex una parte membranam ipſam paululum ab oſſibus dimovit, eam ita preſſit, ſenſibilemque effecit, ut vel aëris quoque variationibus affecta fuerit, ex altera autem parte naſi oſſa ſuſtulit, vincula commiſſuræ debilitavit, in ſinus frontales ſibi viam paravit, tumoremque illum duplicem qui ab utroque latere ſibi reſpondebat, atque lacrymalem ſaccum comprimebat, effecit.

§. VI.

Suſpiciones quaſdam, cur receſſus oſſium naſalium, qui tamen majorem vim quam eorum fractura requirere videtur, potius hic contigerit, atque locum, quo hæſerit materies illa citrina accuratius rimari operæ pretium eſſe videtur. Novimus autem ex mechanicis legibus, vim percutientem pro reſiſtentiæ, quæ ipſi opponitur magnitudine, fortius vel debilius agere, ita ut minori reſiſtentiæ parcat, in majorem autem eo magis ſæviat; cum itaque vis in naſum impingens, prouti §. præced. monui, præſertim in naſi radicem egerit, minor ab ipſis oſſibus facta eſt reſiſtentia, major autem a ſutura, quæ cum frontali committitur; inde factum eſt, ut cum reſiſtentiæ tamen prævaleret vis percutiens, ſutura iſta a ſe invicem divulſa, dentiumque qua illa firmatur plures effracti ſint, quo facto narium oſſa ab effuſo ſuper membranam humore pedetentim aucto elevata ac penitus a vicinis ſeparata fuerint. Ut autem, quem occupaverit materia collecta locum plenius perſpiciamus, naſi ſuperioris ſtructuram

repetere

repetere necesse est. Narium ossa, interna sua parte, ossis Ethmoidei mediæ laminæ incumbere, & ex hujus utraque parte innumeras ejus ossis cellulas narium cavitatem augere, notum est; sed in istas cellulas exonerant se sinus frontales majore vel minore, pro varia sua magnitudine, apertura, inter musculorum trochleatorum annulos *b*), ita ut remotis nasi ossibus istæ aperturæ fere illico appareant; has omnes & singulas caveas investit membrana pituitaria non eadem ubique crassitie gaudens, ad nasi præcipue radicem haud ita compacta. Effuso itaque inter nasi ossa atque membranam Schneiderianam, qua laminam descendentem ethmoidei ossis investit, humore, eum pedetentim mole auctum inter duplicem Membranæ laminam ibi, ubi ad reliquas caveas investiendas sese adaptat, hæsisse, ibique ob membranæ integritatem in nares penetrare non potuisse, & in ratione qua mole crescebat, ossa nasi elevasse, satis quisque videt; quo magis autem elevabantur ossa, eo liberior fuit humori effuso aditus in sinus frontales, quos in nostro subjecto satis amplos fuisse indicabat capitis quadratura, demonstrabatque styli immissi profunda demersio; collectus hic liquor non solum membranam indies fortius premebat, resorptionique fluidi oberat, sed & pondere suo ac copia quaquaversum urgens ossium a vicinis promovebat remotionem; ita ut nullum supersit dubium, sinus frontales ab ista aqua repletos, & hunc humorem membranæ adversæ parti, ubi ejus duæ laminæ sibi occurrunt, incubuisse, ita, ut ex una parte narium cavitas minuta, ex altera nasi ossa in tumorem elevata sint, qui vicinis quoque partibus molestiam intulit, ac proruperint tumores ex lateralibus seces-

b) WINSLOW *Expos. Anat.* T. IV. Tr. *de la tête* n. 321. pag. 295. Amstel. 1752.

ſibus, quos Oſſa naſi cum maxillaribus faciebant, qui ſeſe digitis tangendos obtulerunt. Poteſt itaque Caſus noſter Receſſus oſſium naſi, cum tumore, cyſticis ſimile ſerum alente, complicati nomine indicari.

§. VII.

Nec minoris momenti eſt inquirere, quomodo per tantum temporis ſpatium, quo aqua hæcce ſenſim ſenſimque ſeſe collegit, ſe incorruptam potuerit ſervare, cum vel vulgo notum ſit, omnes noſtros humores, ſive juſto celerius moti fuerint, ſive extra circulum aliquandiu quieverint, alcalinam induere naturam, atque peſſima quæque mala producere, quorum triſtia exempla apud Auctores proſtant *i*). Sed ne in putredinem abierit in noſtro tumore liquor, multas concurriſſe cauſas exiſtimo. Etenim primo non ita videtur ille quieviſſe, quin aliqua ſaltem ejus pars perpetuo a paucis illæſis reſorbentibus vaſis ad ſanguinis circulum redux facta fuerit, quæ quidem quantitas illi, quæ per arterias advehebatur, par eſſe non potuit, ſed motum tamen aliquem in iſto liquore conſervavit; quod collectionis diuturnitas ſatis innuere videtur: præterea fluidiſſima illa ſanguinis pars, quam lympham vocamus, quæque materiæ in membrana pituitaria ſecretæ maximam partem efficit, magis ad elementarem naturam accedere, atque corruptioni non ita obnoxia eſſe videtur; quamvis enim hydropica materia ad illud genus quoque referri debeat, quæ tamen alcalinam jam acrimoniam prodere incipit, ſatis cuique conſtat, ſanguinis principia in iſto affectu non rite inter ſe invicem

i) *Hiſt. de l'Acad. Roy. des Sc.* A. 1727. p. 17. atque *Mem. de l'Acad. de Chirurg.* T. I. p. 90.

mixta esse, ita ut ad alcalescentiam proniora sint; in nostro autem ægroto nonnisi optimæ notæ humores elaborabantur, qui ad affusam partem delati sanissimam lympham ad collectionem ejus humoris subministraverunt; ita Hydatide, testiculo per satis longum tempus appenso, cum ferro separata fuerit, nonnisi limpidissima lympha effusa est *i**); plurimos quoque serosos frigidosque humores, fatuam, si secentur, emittere lympham observavit Cl. RISLER *k*). Potissimum autem consideranda hic est aëris externi in fermentatione putredinosa vis, sine quo, quamvis plane nòn fieri posse istam asserere nolim, imperfecta tamen ac non valde sensibilis oriri potest *l*), cum aëris in humoribus nostris inclusi ea sit indoles, ut elatere careat, quem nonnisi accedente externo recuperare potest, nec per se fermentationem excitare. Cum itaque in nostro tumore humor alias ad putredinem non pronus, non plane quiescens, in loco ab aëre undique tuto hæserit, facile concipi posse existimo, innocentem fatuumque per plures annos mansisse, cum vel aptiores ad putrescendum partes, placenta nimirum atque fœtus nonnisi imperfectam induisse corruptelam atque illibato utero satis diu gestatas fuisse legamus *m*).

§. VIII.

Signa ex quibus luxationem factam esse cognoscimus, in duo genera distribuunt Auctores, quorum unum *com-*

*i** *Journ. de Med.* T. XI. mens. Nov.
k) Diss. de *Tumor. cyst. ser* 1766. §. X. p. 28.
l) v. Ill. SPIELMANNI, Præceptoris æternum venerandi, *Institut. Chem.* §. XCIV. p. 326. sq.
m) QUESNAI *Oeconom. anim.* T. II. p. 121. Paris. 1747.

munium, alterum *propriorum* nomine insignitur, utrorumque significationem satis indicat denominatio; communia nempe nullas non comitantur luxationes, propria autem singulis tantum competunt, ac ex cujusque membri structura & usu aptissime desumi possunt. Aliquando satis facilem esse luxationis diagnosin, aliquando etiam difficiliorem *n*), utque probe distinguatur, non solum præsentia signa, sed & quæ prædecesserunt sedulo inquirenda esse, inter artis peritissimos constat, quod in nostro præcipue casu erat attendendum; ad quem signorum luxationis communium paucissima quadrabant, propria autem ob recessus causam earumque partium structuram singularia prorsus esse debebant, quorum ob casus raritatem ullam apud Auctores mentionem occurrere dubito. Quando quidem omnia, quæ eum comitata sunt symptomata attento animo rimor, ossium recessum effectum potius morbi, quam ipsum morbum, appellari posse video; ita ut hic in aquæ collectione ponendus, indeque reliqua quæ sese sistebant symptomata deducenda esse videantur. Humorem autem hic confluxisse satis demonstrabat tumoris fluctuatio, in quo non pus, sed frigidam quandam materiem inclusam esse diuturnitas mali, cæterorumque suppurationis signorum absentia manifeste innuere videbantur. Originem ejus effusionis conjecturari licebat ex acceptæ injuriæ historia, quam cum earum partium tenera structura ita comparabat Vir Experientissimus, ut facile concluserit, illatam membranæ pituitariæ vim, impeditamque materiæ, quæ in ea secernitur, resorptionem, primam fuisse mali causam. Nasi ossa ita ex sutura sua erant avulsa, ut sub cute fluctuarent, eorumque superior pars, qua cum frontali committuntur, digitis quam facillime contrectari potuerit: his extra dubium positis, re-

n) VAN SWIETEN *Comment. in Bœrhaav.* ad *Aph.* §. 365.

liqua casum concomitantia symptomata facile explicari posse, nemo est, qui non videat. A tumore enim, qui totam nasi radicem ab uno ad alterum usque oculi canthum occupabat, ita premebantur sacci lacrymalis aperturæ, quas Puncta lacrymalia vocant Anatomici, ut, quam naturaliter recipiunt lacrymarum materiem motu palpebrarum ad ipsa depulsam *o*), super oculum reliquerint turpi spectaculo ab inferiori palpebra defluentem. Dolores, quos ægroto afferebant futuræ cœli variationes, non poterant non aëris modo gravioris modo levioris, adeoque membranam nervorum pressione ac distensione sensilissimam factam magis vel minus afficientis esse effectus; cutim denique diuturna extensione elateris suo parte esse privatam, satis probabiliter colligi poterat. Ita comparatis, quæ præcesserant, cum præsentibus signis, diagnosis morbi justa atque probabilis, quam eventus certissimam esse probavit, superstructa est, ex qua facilior morbi prognosis atque expedita curæ ratio tanquam axiomata sequebantur.

§. IX.

Prognosi potissimum morbum nostrum a reliquis luxationibus differre, supra monui *p*). Sic enim stantibus rebus, quid timendum, quid sperandum fuerit ægroto nostro ex iis, quæ præcedente §. tradidi, prono fluere alveo satis perspicitur. Malum hucusque leve, symptomatibus haud ita gravibus stipatum, ac, licet satis vetustum, facile tamen adhibita, efficaciori Chirurgia sanan-

o) Ill. de Haller *Pr. Lin. Phys.* §. D.
p) §. III. p. 15.

dum, si ulterius sprevisset dolorum patiens miles in summa affectarum eisque vicinarum partium teneritate, maximorum vixque sanandorum post se traxisset malorum catervam. Etenim ipsam collectam materiem si consideres, quamvis eam validis hucusque auxiliis Natura a putredine defenderit, quid suspicari impedit, eam diuturniore mora omnium animalium partium, quas vita destituit, legem secuturam, inque sui consortium quas attingeret partes, tracturam fuisse. Cerebrum in tanta harum partium vicinia constitutum, vasculisque per laminam multiformis ossis cribrosam descendentibus cum istis communicationem alens *q*), quam primum hæc ab alluente aëris materia erosa fuissent, derivato sanguine inflammationi, ejusque pedissequis malis obnoxium fuisset, quæ hominem inevitabili morte abripuissent; nec minus in reliquas, acrimonia ista sæviisset partes, namque Membranæ pituitariæ erosio, materiæ e naribus fluxus, ejusdem in narium reliquas cavitates derivatio, harum excoriatio, ex membranæ autem irritationibus dolores stupendi, spasmi, convulsiones, sique tandem ossibus labem suam communicasset materia, eorum caries in tam spongiosis ossibus cito crescens ac ægre vel plane non sanabilis, omnium denique internarum ac vicinarum partium inflammatio, gangræna, sphacelus, atque infecta mox eodem vitio sanguinis tota massa mors inevitabili Naturæ lege subsecuta fuissent. Ista quidem materiæ probabilem supponunt corruptionem, sed antequam ad hanc periculi magnitudinem perventum fuisset, innocentem suam indolem adhuc conservans materia sola longiore in his partibus mora, tristes satis tragœdias ludere valebat. Ossa nasi loco suo mota, cum succo quo ali consueverant privata fuisse nemo non videat, nullum superest dubium, quin alimenti defectu emortua, carie quam siccam vocant Chirurgi correpta,

q) Ill. DE HALLER *prim. Lin. Phys.* §. CCCCLVIIII.

labe ſua tandem ipſam materiem infectura, reliquaque ex hoc oriunda mala productura fuiſſent r); hæc ſunt præcipua quæ materies effuſa ipſis, quibus includebatur partibus, minabatur mala, ſed nec vicinæ a periculis erant immunes: etenim, cum tumore naſi radice protuberans materiæ lacrymalis reſorptionem impediret, ſaccuſque ipſe ita comprimeretur, ut per palpebram inferiorem deflueret lacryma, metuſque eſſet, ne iſte in totum elideretur, quid ex Naturæ legibus certius, quam quod ejus cavitatis concretio mox ſecutura, atque rebelle illud malum oriturum erat, quod Fiſtulam lacrymalem vocant Chirurgi? Sed & viſionis tenerrimum inſtrumentum ſua paſſurum erat mala: namque lacrymalis materiæ proniſſima eſt ad acrimoniam indoles, ita ut genis, ſi quando in triſti affectu per illas defluat, iſtam dotem ſatis manifeſto demonſtret, quin & eas excoriaſſe legatur s); nota autem eſt quoque ſenſiliſſima oculi natura, ut vel leviſſimo immiſſo acri doleat, inflammetur, ac niſi promptiſſimo adhibito auxilio in ſuppurationem abeat; inde concludere licet, iſtam materiem in immenſum auctam, diutius ſuper oculum, ſiniſtrum præcipue, in cujus cantho magis eminebat tumor, relictam, peſſimæ notæ, ac niſi difflato tumore diſcutiendam Epiphoram, dubio procul excitare debuiſſe; omnem iſtam malorum copiam prudenti diſſectione cavit Chirurgus, quam proſpere ceſſuram, per

r) Cum nullum dubium ſuperſit, quin dentes, quos ſupra diximus, effractos fuiſſe, in inciſionibus ſibi reſpondentibus remanſerint, videri quidem poſſet, idem illis inſtitiſſe periculum; ſed ſi minimas quis arteriarum ramificationes inter duo articulata oſſa nunquam non excurrentes perpendere velit, facile, ab iſto metu liberos fuiſſe, videbit.

s) HALLER *El. Phyſ.* Tom. V. Libr. XVI. Sect. I. §. XV. & *pr. Lin. Phyſiol.* §. D.

integram cæterum hominis valetudinem ac vulneris facilem curationem confidenter ſperare licebat.

§. X.

Os dislocatum in ſuam ſedem reducere generalis eſt omnium luxationum indicatio, quæ in noſtro quoque caſu omnino locum habebat; ut autem reponi potuerint naſi oſſa, primaria hic oriebatur indicatio, a materiæ heterogeneæ neceſſaria remotione repetenda; his itaque duobus abſolvi debebat morbi noſtri cura. Siquidem recenti ſtatim malo medelam afferre licuiſſet, diſcutientibus valenter remediis materiæ collectio, tumorisque elevatio ſatis probabiliter fuiſſent cohibitæ *t*). Inveterato autem per quadriennii ſpatium malo, ut aperiretur tumor, atque evoca-

t) Hanc curandi methodum, ubi ob percuſſum femur, ſævientem qui intus dolorem metus eſt, ne a confluente intus humore os prolabatur, prudenter proponit Cel. PLATNER. *Inſtit. Chir.* §. 1201. *not.* * & **. "Veteres autem" inquit, "prout ex HIPPOCRATE atque ÆGI„NETA diſcimus, in his caſibus, ferrum candens imprimere, ma„gnamque ſuppurationem concitare ſoliti fuerunt." Hæ crudeliores curandi methodi raro hodie apud nos in uſum veniunt, eisque ſcindens ſcalpellum ſubſtituere malumus, cujus in confluente intra articulum humore diutius morante, auxilium me quidem judice, reliquis præferendum eſt. Rejicit quidem illam Cel. Vir, amicumque, qui ea uſus eſt, probare non videtur, rigiditatem articuli a ligamentorum inciſione timens. Sed inſignis in arte Vir nimis timidus hac in cauſa fuiſſe videtur. Namque ex una parte articuli rigiditas malis ab humore in articulo collecto oriundis præferenda videtur, cum non alio niſi ſcalpelli auxilio evocari iſte poteſt, ex altera parte experimentis hodie conſtat, ligamenta ſine periculo poſſe incidi, ubi neceſſitas urget, Sæpius ſe articulorum ligamenta proſpero cum ſucceſſu incidiſſet. pus eliceret, teſtatur dext. RAVATON in *Traité des Playes d'Armes à feu* paſſim.

evocaretur materies iſta prima mali cauſa, expeditior nulla via quam ferrum, ac optimo quidem jure viſum eſt; quamvis autem & hodie ſint, qui ſectiones, ubicunque etiam inſtituendæ ſint, reformidant, ac propter ſecandi imperitiam aut præconceptam opinionem Emplaſtris fidem ſuam addixerunt, illud tamen apud maximos quoque artis magiſtros in confeſſo eſt, ſectionem omnium fere frigidorum tumorum optimam quin ſolam eſſe medelam. Attamen, cum locus, quo in caſu noſtro inſtituta eſt ſectio, periculi ad incidendum ſit plenus, ac circumſpectam quam maxime requirat manum, quæri poſſet, annon per nares inſtituta deſideratum quoque eventum cum minori periculo habere potuerit? Sed ut taceam, prudentis eſſe Chirurgi, eas ad incidendum, quantum fieri poteſt, ſeligere plagas, in quibus manum ſuam operantem oculis comitari poſſit, cum nunquam non eo fauſtiores eventus ſortiantur ſectionum curæ, quo facilius quid ſecet, oculis uſurpare poteſt Operator, idque in naſalium cavearum obſcuritate fieri nequaquam potuiſſe; illud maxime ab hac curandi methodo abſterrere debuit, quod ita evocata materia in narium reliquas cavitates, fauces atque aſperam arteriam inclinari, nauſea, tuſſis excitari, & hinc majora illis, quæ vitare voluiſſemus incommoda, ex iſta operatione non potuiſſent non naſci. Eluceſcit exinde, commodam atque expeditiſſimam in morbi noſtri cura ſelectam eſſe methodum, qua cum integumentis, cauta ſectione, membrana pituitaria, in cujus adverſa parte humorem hæſiſſe, ſupra monui *u*), diviſa, materiæque exitus datus eſt. Symptomata hanc ſectionem ſecuta reliquam curationem concomitata, operæ pretium eſt, ut ordine rimemur. Nervoſiſſimas vaſculisque plenas eſſe, quæ hic inciſæ ſunt partes, cutem nempe mem-

D

u) §. VI. p. 17.

branamque pituitariam, hancque cum externo periosteo super totam continuari faciem docet Anatome, sensibilissimam autem harum partium esse naturam, ita ut ab accepta injuria longe lateque doleant, inflammentur, partesque vicinas sympathice afficiant, ex Chirurgiæ principiis constat; hinc immanis illa Cephalalgia, Febris ejusque fida comes sitis, faciei intumescentia, palpebrarum inflammatio, quæ sectionem excipiebant; hæc tamen terribilia symptomata, aptis remediis, fugata fuerunt. Eidem hujus membranæ sensibilitati ex parte adscribendam esse duco, intolerabilem illam molestiam, quam ægro immissa vulneri spongia præparata excitabat, eam autem ex parte quoque materiæ in vulnere post sectionem collectæ, retentioni tribuendam esse arbitror; quare ne materiæ necessario continuum effluxum laxior vulnusque claudens cutis vel Spongia præparata impedirent, aptius non potuit adhiberi auxilium, quam ex tenuissima Plumbi lamella conflatæ cannulæ, per quas inferiori vulneris parti immissas continuo exiret liquor; cujus cum imminueretur copia, ne illæ a sanatione vulnus impedirent, indies minores immisit Chirurgus. Nec illud mirandum, quod tantam, post sectionem, fuderit vulnus humoris copiam; per quadriennii enim, quo tumorem istum gessit miles noster, spatium, ita debilitatæ sunt venæ resorbentes venæ, ut restituta licet libertate, reddita tamen nondum fuerit functiones suas obeundi facultas, usque dum sedulo adhibitis roborantibus ac detergentibus, quæ hic convenientissima erant remediis, sedatus ille fluxus, roboratæque debilitatæ partes fuerint, quo facto consolidare vulnus per sanioris Chirurgiæ regulas licuit. Integra alias hominis valetudo ac rudius temperamentum a febre istum interim servavit liberum, ut tamen ab ista pœnas vitiorum in diætæ commissorum subinde quoque

lueret. Diſſipato tandem ipſo malo reliquum erat oſſa in ſitu ſuo firmare, eorum vinculis, atque integumentis diuturniori extenſioni elatere privatis, priſtinum iterum robur conciliare, quod optime fecit Chirurgus, dum ſecundum Cel. HEISTERI præceptum *x*) "nulla alia cura-„tione quam quæ comprimendo ac deligando fit" uſus eſt. Ita medentium communi officio cito nempe tuto ac jucunde, quantum fieri poteſt, curandi, hoc in caſu, ex aſſe ſatisfecit Chirurgus.

x) *Inſt. Chir.* P. I. L. III. C. III. §. 1.

